

กำเนิด “นาโปแก”

หลักโมลทางวัฒนธรรมใหม่ของชาวพัทลุง

วิมลมาศ ปทุชากุล

พัทลุง เป็นจังหวัดเล็ก ๆ ของภาคใต้ที่อาจจะไม่มีอะไรให้สนใจมากนัก ในอดีตจังหวัดแห่งนี้อาจจะมีความสำคัญ ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวอยู่เพียงไม่กี่ที่ ที่ขึ้นชื่อก็ได้แก่อุทยานนกน้ำทะเลน้อยในอำเภอกวนขนุน น้ำตกไพรวัลย์ในอำเภอกงหรา ทะเลสาบลำปำ ในอำเภอเมือง เป็นต้น “เขากทะเล” ที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดก็เป็นสถานที่ที่ไม่ได้จัดให้มีการท่องเที่ยวชม

ด้วยเหตุนี้ในยุคแห่งการท่องเที่ยว เพื่อการเที่ยวชมธรรมชาติ เมืองพัทลุงจึงเป็นเพียงเมืองทางผ่านให้ผู้ที่ต้องการเคลื่อนไหวยต่อไปยังพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวอุดมสมบูรณ์กว่า ลงไปทางใต้ได้แก่จังหวัดสงขลา และจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ติดทะเลอ่าวไทย ติดภูเขา มีธรรมชาติให้ท่องเที่ยวได้หลากหลาย ขึ้นเหนือก็เข้าสู่จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่คั่นคังไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ขึ้นชื่อหลากหลาย

อย่างไรก็ดี ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา จังหวัดพัทลุงกลับมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้หรือแสวงหาประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบใหม่ ปรัชญาการณเช่นนี้ จะเป็นผลของปรัชญาการณในสังคมไทยโดยรวมที่กำลังย่างเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ปรารถนาการเดินทางเพื่อพักผ่อน สร้างความแปลกใหม่ให้เป็นสีสันของชีวิต ทำให้

พฤติกรรมและรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือการท่องเที่ยวชมธรรมชาติเริ่มถึงจุดอิ่มตัว ทั้งโดยรถยนต์และความปรารถนาของนักท่องเที่ยวเอง และโดยศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวของสถานที่ธรรมชาติต่างๆ ซึ่งอาจจะเสื่อมโทรมและจำเจ การท่องเที่ยวในลักษณะของการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และส่งเสริมการสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ที่หลากหลายจึงเข้ามาแทนที่ เมื่อประกอบกับโลกอินเทอร์เน็ตที่กลายเป็นพื้นที่ให้ผู้คนได้แสดงออก สื่อสาร และนำเสนอประสบการณ์ของตนเองได้อย่างทัดเทียม การท่องเที่ยวในรูปแบบและเนื้อหาใหม่จึงเติบโตขึ้นอย่างไม่อาจมีสิ่งใดมาขยับยั้งได้

ในพื้นที่จังหวัดพัทลุงนั้น เชื่อว่านักท่องเที่ยวรู้จักตลาดใต้โหนด และตลาดสวนไผ่ กันเป็นอย่างดี ตลาดสองแห่งนี้มีจุดขายอยู่ที่การสร้างหรือจำลองพื้นที่ผสมผสานระหว่างบ้านสวนกับตลาดให้กลายเป็นพื้นที่เดียวกัน ซึ่งถือเป็นการประดิษฐ์กรรมใหม่ที่แตกต่างไปจากวิถีของตลาดแบบดั้งเดิมที่แยกตัวออกมาจากป่า จากชุมชนเพื่อ

มาตั้งเป็นตลาดอย่างเป็นเอกเทศ แม้แต่ตลาดโบราณที่ตลาดใต้โหนดและตลาดสวนไผ่อ้างอิงถึงอยู่ก็ไม่ได้มีลักษณะตลาดในบ้านสวนเช่นนี้ ดังนั้นตลาดใต้โหนดและตลาดสวนไผ่จึงถือเป็นประดิษฐ์กรรมใหม่ที่เป็นผลจากการโยกย้ายสวนป่าและการโยกตลาดวิถีชีวิต ตลอดจนสินค้าดั้งเดิมของคนปัจจุบัน จึงถือเป็นการประดิษฐ์ใหม่ทางวัฒนธรรมที่ตอบสนองการท่องเที่ยว และการบริโภคอดีตและความเป็นพื้นบ้านในลักษณะหนึ่ง

ในฐานะพื้นที่ประดิษฐ์ “นาโปแก” ก็เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่มีประวัติความเป็นมา และความหมายที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก ตรงจุดที่เกิดความเฟื่องฟูอย่างสูงสุดของตลาดใต้โหนดและตลาดสวนไผ่ราว พ.ศ.2556-2557 นาโปแกก็ได้ถือกำเนิดขึ้นท่ามกลางความตื่นเต้นและตื่นตาตื่นใจของนักท่องเที่ยว สถานที่แห่งนี้แรกเริ่มเดิมทีไม่ได้มุ่งหมายให้เป็น “ตลาด” แบบใต้โหนดและสวนไผ่ แต่ต้องการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม สาธิตวิถีและเครื่องใช้ไม้สอยของชุมชนชาวนาในอดีต โดยเฉพาะในชุมชนชาวนาของพัทลุง ซึ่งในอดีตสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เป็นชุมชนที่มีกำลังผลิตข้าวสูงเป็นอย่างมาก จึงสามารถเลี้ยงเมืองสงขลาได้ทั้งเมือง ดังมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันอยู่

แนวคิดของนาโปแกในระยะต้นเป็นการนำเสนอในเชิงพิพิธภัณฑ์ แต่เป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตที่สามารถให้นักท่องเที่ยวได้พบคลำสัมผัสได้ ทศพลรักใหม่ เจ้าของผู้สร้างสรรค์นาโปแก ต้องการให้ที่นี่เป็นพื้นที่ที่สาธิตถึงวิถีชาวนา ขณะเดียวกันการสาธิตนั้นก็สามารถเก็บกักรักษาวัฒนธรรมและผลิตภัณท์เก่าแก่ของท้องถิ่นบางอย่างเอาไว้ เช่น พันธุ์ข้าว เครื่องไม้เครื่องมือในการทำนา เครื่องมือในการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นต้น

ทศพล เล่าว่าตนเองเติบโตขึ้นมาในยุคทศวรรษ 2510 เกิดทันได้เห็นวิถีชีวิตในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของ ชุมชนชาวนาในจังหวัดพัทลุงที่เริ่มมีเครื่องจักร คราดไถเข้ามาสู่ชุมชนในช่วงทศวรรษ 2520 อย่างไรก็ดี ในยุคนั้น ราคาของเครื่องจักรเหล่านั้นก็ยังคงสูง อยู่ ชาวนาธรรมชาติส่วนใหญ่จึงยังใช้วัว ควาย และ คน เป็นแรงงานหลักในการทำนา ทำให้เขาสามารถ จดจำได้ถึงสีสันของวิถีและเครื่องมือเครื่องมือ เหล่านั้น

ก่อนหน้านี้ ที่ดินผืนที่เป็นนาไปแกปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็นมรดกตกทอดจากฝ่ายภรรยา แต่ ครอบครัวโดยญาติคนอื่น แต่เนื่องจากอยู่ติด กับข้างบ้าน ซึ่งเป็นร้านวัสดุก่อสร้าง ทำให้เขา เหม่อมองไปยังที่นาผืนนี้ทุกวันตามนิสัยที่เขาเล่าว่า “ก็ชอบคิดอะไรไปเรื่อย วันหนึ่งเดินเล่นข้าง ๆ บ้าน ก็เลยเดินไปดูผืนนา ก็เลยนึกอยากได้นาผืนนี้ เพราะมันใจว่าน่าจะจะได้ทำประโยชน์อื่น ๆ มากกว่า ปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว”

เขายอมรับว่าการเกิดขึ้นของนาไปแกไม่ได้ เป็นการวางแผนมาตั้งแต่ต้น แต่เป็นการคลี่คลาย ของความคิดว่าจะเลือกอะไรระหว่างธุรกิจปั้มน้ำมัน กับพิพิธภัณฑน์มีชีวิตนี้ ทศพลเป็นชาวบ้านแหลม ไตนด์ แต่มีภรรยาเป็นชาวบ้านสวน ที่ดินนาไปแก ในปัจจุบันเดิมเป็นทุ่งนาที่เขามุ่งหมายจะพัฒนา เป็นธุรกิจอะไรสักอย่าง กระทั่งได้คุยกับเพื่อนในปี พ.ศ.2555 จึงลงเอยที่ปั้มน้ำมัน

อย่างไรก็ดี ทศพล ก็ขออนุญาตบริษัทน้ำมัน ในสังกัดที่จะสร้างปั้มให้มีลักษณะเป็นวิถีพื้นบ้าน ให้ดูเป็นปั้มสร้างสรรค์ แปลกหูแปลกตา เนื่องจาก ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ที่ถ้าหากทำเป็นปั้มแบบ ทั่วไปอย่างสมบูรณ์แบบก็ต้องลงทุนมาก เพราะ พื้นที่นาผืนนี้ต่ำกว่าถนน ต้องถมดินขึ้นสูงมาก หลัง ปั้มที่ปั้มทั่วไปต้องสร้างร้านค้าเขาจึงทำเป็นสะพาน

และร้านค้ายกพื้นให้สูงเท่าถนนโดยไม่ต้องถมดิน เหมือนปั้มอื่น ๆ ซึ่งบริษัทต้นสังกัดก็ยินยอม และ เห็นว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์ที่ดี ทำให้ปั้มนี มีความแปลกใหม่จนบริษัทได้นำปั้มเขาไปนำเสนอ ในงานประกวดครั้งหนึ่งด้วย

“ตอนนั้นก็มุ่งมั่นสร้างปั้มน้ำมัน แต่ความพลิกผัน ก็เกิดขึ้นเมื่อทำสะพานไม้ และอาคารไม้แบบเรือน โบราณ เมื่อทำคันทนา ผมก็เริ่มรู้สึกเหมือนได้กลับไป สู่ยุคของรุ่นปู่ย่าสมัยโบราณ เขาทำนากันอย่างไร เขาเหนื่อย เขาสนุก เขามีความสุขกันอย่างไร ผม เกิดความรู้สึกแบบนั้น” อดีตนักเรียนช่างไฟเล่า พร้อมกับขยายความว่า เมื่อรู้สึกเหมือนถูกดึงดูดเข้า สู่วิถีโบราณแล้ว เขาก็มีพลังในการเดินทางเสาะหา ค้นคว้าวิถีชาวนา และศึกษาพันธุ์ข้าวต่าง ๆ โดยเริ่ม จากจังหวัดพัทลุงเป็นเบื้องต้น

ทศพลจึงเริ่มไปศึกษาของโบราณ เครื่องจักร สานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนโบราณ ทำให้ค้นพบ ตัวเองในตอนนั้นว่ามีหัวอนุรักษ์ ชอบของโบราณ รู้สึกทวนหาถึงบรรพบุรุษ มันจึงกลายเป็นเจตจำนง ที่อยากจะ “อนุรักษ์ข้าวของของปู่ย่าตายาย”

ยิ่งนานวันก็ยิ่งเป็นที่ประจักษ์ว่าสะพานไม้ จำลองวิถีโบราณน่าจะได้รับความนิยมมากกว่าปั้ม

“แต่พอตัดสินใจว่าจะเก็บค่าตัวละนะ น้ำตาก็พานไหลทุกครั้ง” ทศพลเล่าเสียงเครือ ก่อนขยายความว่าคงเป็นเพราะ สิ่งที่เขากำหนดเป็นวิถีของชุมชน วิถีของชาวนา ไม่มีใครเป็นเจ้าของ เขาเป็นเพียงสื่อกลางผู้จัดแสดง จึงเกิดความรู้สึกขัดแย้งในใจทุกครั้งที่จะเก็บค่าเข้าชม

น้ำมัน ทศพลจึงตัดสินใจเด็ดขาดที่จะเลิกล้มโครงการ บั๊มน้ำมัน ในเดือนมิถุนายน 2550 ทศพลก็บอกกับภรรยาว่า จะเลิกล้มทำบั๊มน้ำมันอย่างเป็นทางการ แต่จะปรับบั๊มิให้กลายเป็น “วิถีนาคนลุง” เขาไม่ลืมที่จะโทรศัพท์ไปหาเพื่อนสนิทที่เป็นที่ปรึกษาหลัก และประสานงานกับบริษัทน้ำมันให้เขาสามารถเปิดได้ แจ้งว่าเขาเปลี่ยนใจแล้ว

“ตอนที่ตัดสินใจทำบั๊ม ผมก็ติดต่อประสานงานไปบริษัทน้ำมันยักษ์ใหญ่ แต่เขาไม่อนุญาต เขาว่าทำเลที่นาตรงนั้นมันไม่เหมาะกับการตั้งบั๊ม จึงไม่อนุมัติ ก็โทรศัพท์ไปหาเพื่อนที่เคยคุยกัน คนนี้เขาเป็นเจ้าของบั๊มน้ำมันอยู่แล้ว เขาก็อาสาประสานงานให้ ปรากฏว่าเพียงแค่ 2 สัปดาห์บริษัทก็อนุมัติ” ทศพลเล่าก่อนขยายความว่า แต่ด้วยเงื่อนไขเงินทุนของเขาที่จะต้องลงใหม่ทั้งหมด ทำให้ไม่สามารถทำบั๊มให้เต็มรูปแบบได้ จึงต้องขออนุญาตเขาทำเป็นบั๊มที่มีรูปแบบสร้างสรรค์ ด้านหลังบั๊มแทนที่จะถมดินทำร้านรวงต่างๆ ก็จะเป็นสะพานไม้เดินเข้าไปแทน นาข้าวก็ไม่ต้องถม คนที่เดินไปร้านก็สามารถแวะชมได้อีก

อย่างไรก็ดี ยังไม่ทันที่บั๊มจะได้เปิดบริการอย่างจริงจัง ก็เริ่มมีคนมาเที่ยว โดยเฉพาะสะพานไม้ที่ทอดเดินเข้าไปยังเรือนไม้เล็ก ๆ ด้านหลังบั๊มที่หมายจะทำเป็นร้านค้านั้น กลับกลายเป็นจุดสนใจของคน

ที่เดินทางผ่านไปผ่านมา เข้าไปถ่ายรูปเป็นที่ระลึก ขณะที่ชาวบ้านใกล้เคียง เห็นเขาทำเช่นนั้นก็เห็นด้วย และเข้าใจว่าเขาจะทำเป็นแหล่งเก็บสะสมของเก่าจึงนำของมาบริจาคให้เก็บเอาไว้ พร้อมกับล่ำทับว่าให้ทศพลเก็บไว้ให้แสดงแก่ลูกหลาน เก็บไว้ที่ตัวเขาก็ไม่มีประโยชน์อะไร เพราะ “กำลังจะตายวันตายพรุ่งอยู่แล้ว”

ในจุดที่ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านแสดงน้ำใจ และความอาลัยต่อเครื่องใช้ไม้สอยเก่าแก่ของตนนี้เองที่ทำให้ทศพลเกิดความคิดที่จะทำบั๊มน้ำมันกลายเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นถิ่น เขาเห็นว่าสิ่งนี้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และทุนรอนที่เขาที่มีมากที่สุด

“ก่อนหน้านี้ผมปลูกไม้เอาไว้มานาน 4-5 ไร่ พอตัดสินใจทำนาไปแก ก็เลยไปตัดไม้นั้นมาทำสะพาน สร้างเรือนไม้เล็ก ๆ ทำเรือนพักต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันก็มีอยู่ 3 หลัง มีที่ดินอยู่ที่อื่นก็ขายเอามาเป็นทุน อยากจะทำนาไปแกให้สมบูรณ์” ทศพลเล่าถึงแผนการในใจที่ยังอยากต่อเติม และจำลองสถานที่สำคัญในภาคใต้มาไว้ที่นี่ และจำลองเครื่องใช้ไม้สอยของชาวนาแสดงเพิ่มเติมขึ้นอีก

ปัจจุบันหากใครไปเที่ยวชมนาไปแก จะเห็นได้ว่ามีกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกมากมาย เช่น การเที่ยวชมขั้นตอนทำนาของชาวนา หรือการให้เยาวชนได้ทดลองทำนาด้วยตัวเอง ซึ่งกิจกรรมนี้ได้

รับความนิยมจากโรงเรียนต่าง ๆ นำนักเรียนมาศึกษาและลงมือทำมา

“กิจกรรมพวกนี้ทำให้เด็กวันนี้รู้จักว่าชาวนาสำคัญอย่างไร การจะได้ข้าวแต่ละเม็ดมาใส่จานนั้นต้องผ่านความยากลำบากอย่างไรบ้าง นาโปแก มีกิจกรรมให้เยาวชนได้มีส่วนร่วม แม้ว่าเขาจะไม่ได้เติบโตมาเป็นชาวนา แต่กิจกรรมจะทำให้เขาได้เรียนรู้ ได้เห็น และไม่หลงลืมรากเหง้าของสังคมตัวเอง” ทศพล อธิบาย และกล่าวว่าการสาธิตและลงมือทำดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากที่นาโปแกพัฒนามาจนปัจจุบันบนฐานคติที่ว่าอยากให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งเป็นวัตถุทางวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ และเป็นวิถีหรือค่านิยม ที่เป็นนามธรรม ซึ่งเก็บขึ้นหิ้งหรือเข้าสู่ใจจัดวางให้เห็นไม่ได้

ทศพลเห็นว่าการลงมือทำจะทำให้เยาวชนได้จดจำได้ ระลึกได้ สิ่งนี้จะคอยจุดรั้งให้เขาเห็นประโยชน์และคุณค่าของท้องถิ่น บ้านเกิดของตัวเอง เนื่องจากเด็ก ๆ ในปัจจุบันมีวิถีชีวิตที่ตัดห่างจากวิถีชาวนามากแล้ว ทั้ง ๆ ที่สังคมไทยเป็นสังคมชาวนา ยังคงกินข้าวเจ้าเป็นหลัก

การอนุรักษ์วิถีชาวนานี้ ทศพลยังหมายความรวมถึงการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวด้วย โดยเฉพาะพันธุ์ข้าวเก่า ๆ ที่เป็นพันธุ์ข้าวพื้นบ้านพื้นเมืองในพื้นที่แถบพัทลุง และนครศรีธรรมราช ที่แต่เดิมมีพันธุ์ข้าวพื้นเมืองอยู่มาก เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและพื้นที่

“นอกจากข้าวสังข์หยด หรือข้าวเล็บนก ที่เป็นที่ยอมรับกันแล้ว พัทลุงแต่เดิมยังมีพันธุ์ข้าวไข่มดรีน ตอนแรกเริ่ม ผมจะปลูกข้าวพันธุ์พื้นบ้านให้คนได้เห็นได้รู้จัก เพราะถือเป็นการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวไปในตัว ก็ต้องตระเวนหาพันธุ์ข้าวกันในหลายที่ ที่บ้านควนเงิน อ.ชะอวด สมัยผมเด็ก ๆ จำได้ว่าพ่อแม่เคยไปเอาพันธุ์ข้าวมาจากที่นั่น ผมก็ไปหา แต่ปรากฏ

ว่าไม่มีหลงเหลืออยู่อีกเลย ข้าวไข่มดรีน ได้ไปพบที่อำเภอเชียรใหญ่ จึงขอซื้อมาจากชาวนาที่นั่นที่กำลังจะหว่านปลูกอยู่พอดี แต่เขาไม่ขาย เขาให้มาเลย ตอนหลังยังได้ข้าวพันธุ์ดอกยอม มาจากอ.ชะบ้าย้อย ที่มีคนเอาไปจากเชียรใหญ่และหัวไทร” ทศพล เล่าถึงความพยายามของเขาในการแสวงหาพันธุ์ข้าวในช่วงแรก ๆ เพื่อนำมาปลูกสาธิต

ตอนแรกทศพลติดต่อหาพันธุ์ข้าวของจังหวัดพัทลุงจากหน่วยงานราชการ แต่เจ้าหน้าที่บอกว่าคงหาได้ยากแล้ว ชาวนาบางส่วนก็บอกว่าคงหายากมาก ๆ เพราะชาวนาส่วนใหญ่ไม่ทำนานแล้ว ชาวนาปัจจุบันส่วนใหญ่ปรับตัวเป็นสวนยางพาราและสวนปาล์มกันไปหมด พันธุ์ข้าวที่ปลูกกันอยู่ก็เป็นพันธุ์ใหม่ ๆ

“ข้าวสมัยก่อนกินอร่อย และทนต่อสภาพแวดล้อมของพื้นที่ แต่เราจะเอามาปลูกใหม่ พันธุ์ก็หมดไปแล้ว แต่ผมก็ไม่ล้มเลิกความตั้งใจจะเดินทางไปหัวไทร ไปเจอคนแก่คนหนึ่งกำลังแบกหญ้าให้วัวเดินมาบนถนน จึงหยุดรถ ตะโกนถามไปว่าที่นี่มีบ้านไหนมีพันธุ์ข้าวเก่า ๆ บ้าง เขาก็บอกว่ามีอยู่บ้านหนึ่ง ห่างไปราว 1 กิโลเมตร ผมดีใจจินตนาการพลางขับรถพลางว่าน่าจะได้หลายพันธุ์แน่ ๆ แต่พอไปถึงก็พบแค่พันธุ์กาบดำที่เขาใช้ปลูกให้ไก่ชนกิน แต่ก็ซื้อมา 20 กิโลกรัม 200 บาท” ทศพลย้อนเล่า

ข้าวที่ปลูกดังกล่าว ปัจจุบันหากเดินบนสะพานนักท่องเที่ยวก็จะได้เห็นไหวเอนลู่ลมอยู่เขียวขจี แต่หลายคนก็ไม่อาจรู้ได้ว่าข้าวเหล่านี้สำคัญและสัมพันธ์กับชีวิตของคนพื้นถิ่นสมัยก่อนอย่างไร จนกว่าจะได้ฟังผู้บรรยายอย่างจริงจัง

ปัจจุบันอาคารเรือนไม้ และวัสดุอุปกรณ์ชาวนา และชาวนาต่าง ๆ ที่นาโปแกเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลาย มีทั้งที่ทศพลซื้อหามาเพิ่มและชาวนานำมา

บริจาค เขาเล่าว่าไม่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายสูงมาก เพราะต้องดูแลพนักงานต่าง ๆ ร่วม 30 ชีวิต แต่เขาก็ยังมีแรงสู้ พยายามหารายได้จากการขายสินค้ามาเจือจุน โดยไม่เคยคิดจะเก็บค่าเข้าชมเหมือนพิพิธภัณฑ์โดยทั่วไป แม้ว่าจะเคยคิดเก็บมาหลายครั้งแล้วก็ตาม

“แต่พอตัดสินใจว่าจะเก็บค่าตัวละนะ น้ำตาก็พานไหลทุกครั้ง” ทศพลเล่าเสียงเครือ ก่อนขยายความว่าคงเป็นเพราะสิ่งที่เขาทำมันเป็นวิถีของชุมชน วิถีของชาวนา ไม่มีใครเป็นเจ้าของ เขาเป็นเพียงสื่อกลางผู้จัดแสดง จึงเกิดความรู้สึกขัดแย้งในใจทุกครั้งที่จะเก็บค่าเข้าชม เมื่อทำให้เก็บไม่ได้ จึงต้องคิดหาวิธีหารายได้ทางอื่น เช่น ขายสินค้าที่ระลึก ขายอาหาร ให้เช่าเสื้อผ้าที่ใช้สวมใส่ในการสาธิตทำนา ตลอดจนเปิดห้องพัก

การท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกับนาโปแก ปัจจุบันเกิดขึ้นหลาย ๆ แห่งในจังหวัดทางภาคใต้ โดยเฉพาะในสงขลา และนครศรีธรรมราช ซึ่งเราปฏิเสธไม่ได้ว่า กระแสความนิยมเช่นนี้ แม้ว่าอาจจะมีรากเหง้ามาจากความโหยหาอดีตของคนยุคปัจจุบันที่เติบโตมาในสภาพสังคมท้องถิ่นซึ่งกำลังพัฒนากลายเป็นเมือง แต่มันก็เป็นกระแสที่เราไม่อาจต้านทานอิทธิพลของสื่ออินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่า ขณะที่ความเป็นพื้นบ้านดั้งเดิมถูกสร้างถูกประดิษฐ์ขึ้นในรูปลักษณะใหม่ มันก็เป็นการสร้างและการประดิษฐ์ที่มีพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารยุคดิจิทัลเป็นปัจจัยส่งเสริม

ในแง่นี้ การฟื้นฟูของกระแสอดีตจึงไม่ใช่การปฏิเสธโลกปัจจุบันและอนาคต แต่เป็นความผสมผสานโลกสองโลกเข้าด้วยกัน ให้ส่งเสริมกัน รับใช้กัน เพื่อประโยชน์ของชุมชนและคนร่วมสมัยเป็นสำคัญ

ท้องถิ่นและดิจิทัลในปัจจุบันจึงไม่ใช่คู่ตรงข้าม แต่เป็นฝาแฝดที่จะต้องเดินไปด้วยกัน ดังที่เราได้เห็นความสำเร็จแล้วจากกระแสการโหยหาอดีตที่ “นาโปแก” นาของบรรพบุรุษชาวนาแห่งพัทลุงนี้เอง ■

ประวัติย่อของทศพล รักใหม่-ผู้เฒ่า “นาโปแก”

เกิดเมื่อ พ.ศ. 2513 ที่ตำบลแหลมโดนด อำเภอดงขนุน จังหวัดพัทลุง เรียนจบชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนแหลมโดนด มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนอุดมวิทยายน จากนั้นจึงไปเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่วิทยาลัยเทคนิคพัทลุง สาขาช่างไฟ จบเมื่อ พ.ศ. 2529 ขึ้นกรุงเทพมหานครไปเรียนต่อระดับ ปวส. ที่เขตนัดจอนัน ใช้เวลาเรียนสองปีครึ่ง เมื่อเรียนจบก็กลับมาอยู่บ้าน ก่อนจะไปทำงานเป็นคนดูแลสวนยางกับพี่ชายที่จังหวัดระนอง 1 ปี จากนั้นปี 2537 จึงย้ายไปอยู่อำเภอนาหม่อม ทำงานรับเหมาก่อสร้างกับพี่ชาย แต่งงานกับภรรยาคนตำบลบ้านสวนเมื่อ พ.ศ. 2542 ก่อนจะย้ายกันไปทำงานก่อสร้างกับพี่ชายอีก 3 ปี ระหว่างนั้นก็มีลูกคนแรก ต่อมาก็หันมาเปิดร้านวัสดุก่อสร้างที่บ้านภรรยา และริเริ่มความคิดที่จะสร้างปืมน้ำมัน ก่อนจะกลายมาเป็น “นาโปแก” ในปัจจุบันเมื่อ พ.ศ. 2547 โดยเปิดเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. 2560